

TÜBİTAK

Ülkemizde Sık Görülen Metabolik/Nörodejeneratif/Nörogelişimsel Bozukluklar ve Kronik Ağrı Yönetiminde Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) Uygulamaları Çağrı Metni

1. Çağrı Amacı ve Kapsamı

Geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT), kökleri eski kültürlerle ve geleneklere dayanan, ancak sıklıkla geleneksel Batı tıbbıyla birlikte kullanılan çok çeşitli uygulamaları, yaklaşımları ve tedavileri kapsar. Geleneksel tıp; sağlığın sürdürülmesinde, hastalıkların önlenmesinde, teşhis edilmesinde, iyileştirilmesinde ve/veya fiziksel ve zihinsel hastalıkların tedavisinde kullanılan, teori ve deneyimlere dayanan, bilgi, beceri ve uygulamaları ifade eder. Sağlık hizmetlerine yönelik bu bütünsel yaklaşım, sağlığın fiziksel, psikolojik yönlerini de içerecek şekilde bireylerin genel refahı düzeyini artırmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), GETAT'ın sağlık hizmetlerine olan potansiyel katkısını desteklemekte ve bu alandaki ürünlerin, uygulamaların ve uygulayıcıların modern tıp uygulamalarıyla entegrasyonunu teşvik etmektedir. Bu amaçla, DSÖ Geleneksel Tıp Stratejisi: 2014-2023 belgesi yayınlamıştır ⁽¹⁾.

2018 yılında DSÖ'nün 170 üye ülkesinin GETAT uygulamalarını kullandığı, 124 üye ülkenin (%64) bitkisel tıbbi ürünlere ilişkin ulusal düzenlemelere (yönetmelik/kanun) sahip olduğu, 98 üye ülkenin GETAT uygulamalarına ilişkin kendi ulusal politika düzenlemelerini hayata geçirdiği ve 75 üye ülkenin (~ %40) GETAT Ulusal Araştırma Enstitüsü'ne sahip olduğu rapor edilmiştir ⁽²⁾.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Ulusal Sağlık Enstitüleri (NIH) bünyesinde 1998 yılında Ulusal Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Merkezi (National Center For Complementary and Alternative Medicine, NCCIH) kurulmuştur ve ABD'de son 20 yılda tamamlayıcı ve alternatif sağlık yaklaşımları konusunda önemli bilimsel araştırmalara destek sağlamaktadır. Misyonu; bilimsel araştırmalar yoluyla, tamamlayıcı ve alternatif sağlık yaklaşımlarının güvenilirliğini ve etkinliğini incelemek, etkinliği bilimsel olarak kanıtlanan uygulamaların ise geleneksel tedavilere entegre edilmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda 2021-2025 Stratejik Planı yayınlamıştır ⁽³⁾.

Türkiye'de de insan sağlığına yönelik geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulama yöntemlerini belirlemek ve bu yöntemleri uygulayacak kişilerin eğitimi ve yetkilendirilmeleri ile bu yöntemlerin uygulanacağı sağlık kuruluşlarının çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla 2014 yılında "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir ⁽⁴⁾.

On İkinci Kalkınma Planı'nda (2024-2028), "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) uygulamalarının kanıta dayalı şekilde standardize edilerek ulusal ve uluslararası çalışmalarla güvenli kullanımı yaygınlaştırılacaktır." maddesi bulunmaktadır⁽⁵⁾.

DSÖ verilerine göre; dünyada GETAT uygulamalarına ilişkin sorunların ilk üç sırasında araştırma verisi eksikliği, araştırmalar için finansal destek yetersizlikleri ve güvenilirlik belirleyen mekanizmaların eksikliği yer almaktadır ⁽¹⁾.

Mekanizması aydınlatılamamış GETAT uygulamalarının kanıta dayalı bilimsel verilerle desteklenebileceği ve mevcut sağlık uygulamalarına katkı sağlayabileceği, fiziksel ve zihinsel sağlığa ve yaşam kalitesine katkı sunabileceği, farklı yaklaşımların birbirinden beslenmesi ve sinerjik bir etki gösterebileceği değerlendirilerek 2024 yılı GETAT çağrısı planlanmıştır. Bu çağrının ana hedefi GETAT alanında kanıta dayalı, uygulamaya geçebilecek ve ihtiyaç duyulan çıktı ve etki odaklı araştırmaların gerçekleştirilmesi için gerekli desteğin verilmesidir.

Aşağıdaki hastalıklar/bozukluklar ve kronik ağrı yönetimi ile ilgili araştırmalar çağrı kapsamında değerlendirilecektir:

- Metabolik Sendrom, Diyabet, Obezite, Otoimmün/Kronik Enflamatuvar Hastalıklar
- Demans, Motor Nöron Hastalıkları, Multiple Skleroz, Parkinson, Otizm, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

Aşağıdaki Öncelikli Ar-Ge ve Yenilik Konularından “1. Temel ve Mekanik Araştırmalar” konusunda 1001 ve 1003 programı kapsamında destek verilecektir.

Aşağıdaki Öncelikli Ar-Ge ve Yenilik Konularından “2. Doğal Tıbbi Ürün Araştırmaları” ve “3. Yeni Yöntem ve Teknoloji Geliştirme Çalışmaları” konularında yalnızca 1003 programı kapsamında sunulacak proje önerilerine destek verilecektir.

Başvurular iki aşamalı alınacak olup, çağrı takvimi detayları aşağıda paylaşılmaktadır.

Kaynaklar:

1. WHO Traditional Medicine Strategy: 2014-2023.
2. World Health Organization (WHO), WHO Global Report on Traditional and Complementary Medicine 2019.
3. National Center for Complementary and Integrative Health. NCCIH Strategic Plan FY 2021–2025: Mapping the Pathway to Research on Whole Person Health.
4. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği, Resmî Gazete Tarihi: 27.10.2014, Resmî Gazete Sayısı: 29158.
5. Türkiye Cumhuriyeti On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028).

1: Temel ve Mekanik Araştırmalar	2: Doğal Tıbbi Ürün Araştırmaları	3: Yeni Yöntem ve Teknoloji Geliştirme Çalışmaları
<ul style="list-style-type: none">• Zihin ve Beden Temelli Müdahaleler<ul style="list-style-type: none">○ Akupunktur○ Ozonterapi○ Mezoterapi○ Proloterapi○ Osteopati○ Kupaterapi○ Müzik Terapi○ Hipnoz○ Refleksoloji○ Homeopati	<ul style="list-style-type: none">• Fitoterapi/Aromaterapi• Apiterapi• Hirudoterapi• Larva uygulaması• Pre/Probiyotikler	<ul style="list-style-type: none">• Akıllı sağlık takibi cihazları• Giyilebilir teknolojiler• GETAT uygulamalarında kullanılacak deney modelleri• GETAT uygulamalarında kullanılacak tıbbi/elektronik cihazlar

Çağrı Kapsamı Dışında Bırakılan Araştırma Konuları:

- Yalnızca sentetik farmasötiklere odaklı çalışmalar
- Yalnızca diyet, makro-mikro besinler ve bunların faydalarına odaklı çalışmalar
- Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği dışında kalan uygulamalar
- Kayropraktik uygulamaları
- Yukarıda yer alan hastalıklar dışındaki sağlık problemlerine ilişkin çalışmalar
- Bir akıllı sağlık takibi cihazının/giyilebilir teknoloji ürününün geliştirilmesiyle tümleşik olmayan ve yalın olarak yazılım geliştirmeye yönelik çalışmalar
- Ticari olarak temin edilen bir akıllı sağlık takibi cihazı ve/veya giyilebilir teknoloji ürününün sadece insan uygulamalarına yönelik olarak sunulan, teknoloji geliştirme basamaklarını içermeyen projeler

Not: Çağrı kapsamı dışındaki konuları içeren projeler değerlendirmeye alınmayacaktır.

2. Çağrıya Özel Hususlar

Çağrı kapsamında sunulacak projeler aşağıda belirtilen çağrıya özel hususlara tabidir:

1. Çağrı programı kapsamındaki proje önerilerinde hedeflenen sonuçlarının; bireylerin veya sağlık hizmeti sağlayıcılarının sağlık uygulamalarında veya sağlık politikası yapımcılarının kararlarında değişikliklere yol açma potansiyeli, tamamlayıcı sağlık yaklaşımlarının temel mekanizması, etkinliği, güvenliği veya halkın kullanımı ile ilgili önemli bir halk sağlığı sorununu veya bilimsel bilgi ihtiyacını ele alması ve bu hususlara ilişkin açıklamalara öneri formunda yer verilmesi gerekmektedir.
2. Proje destek süresi 1001 programına başvuracaklar için azami 18 ay, destek üst limiti 750.000 TL'dir.
3. Proje destek süresi 1003 programına başvuracaklar için azami 30 ay, destek üst limiti 3.750.000 TL'dir.
4. 1003 programı başvurularının akademi-sanayi iş birliği içermesi beklenmektedir. Bu amaçla bir ana projenin ve en az üç alt projenin olması; en az bir sanayi/endüstri ortağının yer alması zorunludur.
5. Proje başvuruları iki aşamada alınacak, değerlendirme iki aşamalı yapılacaktır.
6. 1003 programı ikinci aşama başvurularında proje kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin ve elde edilecek sonuçların yaratacağı toplumsal etkinin sosyal, ekolojik, kültürel, ekonomik, vb. alt boyutları da dahil hangi alt boyutlarda irdeleneceğinin belirtilmesi zorunludur.
7. Daha önce TÜBİTAK veya başka kurumlarca desteklenerek Teknoloji Hazırlık Seviyesinin erken aşamasına getirilmiş GETAT araştırmalarına yönelik çalışmaların devamı niteliğindeki projeler bu çağrı kapsamında önerilebilir.
8. Bu çağrı kapsamında desteklenecek projelerde Proje Teşvik İkramiyesi (PTİ) ve kurum hissesi verilecektir.
9. Proje bütçesinde bütçe kalemleri arasında dengeli bir dağılımın gözetilmesi beklenmektedir.
10. Bu çağrı kapsamında sunulan projeler, TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB) tarafından yürütülen destek programları için uygulanan projelerde görev alabilme limitinin dışında tutulacaktır.
11. Bu çağrı kapsamında en fazla 1 projede proje yürütücüsü, 4 projede araştırmacı/danışman olarak görev alınabilir.
12. Bu çağrı kapsamında özel olarak hazırlanmış başvuru formlarının kullanılması gerekmektedir.
13. Etik Kurul Onay Belgesi, Yasal/Özel İzin Belgesi, Fikri Mülkiyet Hak Sahipliği Protokolü ve proforma faturalar başvuru esnasında istenmeyecek, yalnızca desteklenen projeler için sözleşme aşamasında talep edilecektir. Proje kapsamında Yasal/Özel İzin Belgesi gerektirecek bir durum olması halinde bu konuya ilişkin açıklamaya (hangi verinin nereden ve nasıl toplanacağı, verilerin kamuya açık olma durumu, vb.) öneride yer verilmelidir. Yaşanabilecek aksaklıklar göz önünde bulundurularak, söz konusu belgelerin temin sürecinin destek kararının açıklanmasının ardından ilgili tüm kurum/kuruluşlarla irtibata geçilerek ivedilikle başlatılması önerilmektedir.
14. İlgili mevzuat doğrultusunda gönüllülerin sigortalanması gereken durumlar dikkate alınarak hizmet alımı kapsamında sigorta işlemlerine yönelik bütçe talep edilebilir.

15. Desteklenen projeler TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Tarafından Yürütülen Programlara İlişkin Yönetmelik, Araştırma Projelerinde Uygulanacak İdari ve Mali Esaslar ve 1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları'na tabi olacaktır.
16. TÜBİTAK Merkez/Enstitülerinde çalışanlar, Başkanlık Makamı'ndan Onay Yazısı alınması halinde proje ekibinde yürütücü, araştırmacı ve/veya danışman olarak görev alabilir.
17. Çağrı Programı Danışma Kurulu (ÇPDK) görev ve sorumlulukları, ARDEB Danışma Kurulları ve Grup Yürütme Kurulu tarafından yerine getirilecektir.

3. Çağrı Takvimi

Birinci Aşama Başvuru Sisteminin Açılış Tarihi	4 Mart 2024
Çevrimiçi Birinci Aşama Başvurunun Tamamlanması için Son Tarih	4 Nisan 2024 23.59
Birinci Aşama E-İmza Sürecinin Tamamlanması için Son Tarih	15 Nisan 2024 23.59
Birinci Aşama Değerlendirme Sonuçlarının İlan Edilmesi	3 Mayıs 2024
İkinci Aşama Başvuru Sisteminin Açılış Tarihi	3 Mayıs 2024
Çevrimiçi İkinci Aşama Başvurunun Tamamlanması için Son Tarih	31 Mayıs 2024 23.59
İkinci Aşama E-İmza Sürecinin Tamamlanması için Son Tarih	4 Haziran 2024 23.59

4. İlgili Mevzuat, Bilgi Notları ve Ek Belgelere Referanslar

- [Türkiye Cumhuriyeti On İkinci Kalkınma Planı \(2024-2028\)](#)
- [Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği](#)
- [TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı Tarafından Yürütülen Programlara İlişkin Yönetmelik](#)
- [Araştırma Projelerinde Uygulanacak İdari ve Mali Esaslar](#)
- [1003- Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları](#)
- [Etik Kurul Onay Belgesi Bilgi Notu](#)
- [Yasal/Özel İzin Belgesi Bilgi Notu](#)
- [Çevrimiçi Başvuru Sistemi](#)
- [1001-GETAT Çağrısı Birinci Aşama Başvuru Formu](#)
- [1001-GETAT Çağrısı İkinci Aşama Başvuru Formu](#)
- [1001-GETAT Çağrısı 1. Aşama Ek-2 TÜBİTAK'tan Talep Edilecek Bütçe ve Gerekçesi](#)
- [1001-GETAT Çağrısı 2. Aşama Ek-2 TÜBİTAK'tan Talep Edilecek Bütçe ve Gerekçesi](#)
- [1001-GETAT Çağrısı 1. Aşama Proje Önerisi Bilimsel Değerlendirme Formu](#)
- [1001-GETAT Çağrısı 2. Aşama Proje Önerisi Bilimsel Değerlendirme Formu](#)
- [1003-GETAT Çağrısı Birinci Aşama Başvuru Formu](#)

- [1003-GETAT Çağrısı İkinci Aşama Başvuru Formu](#)
- [1003-GETAT Çağrısı 1. Aşama Ek-2 TÜBİTAK'tan Talep Edilecek Bütçe ve Gerekçesi](#)
- [1003-GETAT Çağrısı 2. Aşama Ek-2 TÜBİTAK'tan Talep Edilecek Bütçe ve Gerekçesi](#)
- [1003-GETAT Çağrısı 1. Aşama Proje Önerisi Bilimsel Değerlendirme Formu](#)
- [1003-GETAT Çağrısı 2. Aşama Proje Önerisi Bilimsel Değerlendirme Formu](#)
- [Ek-1 Kaynaklar](#)

5. İrtibat Bilgileri

Başvuru Koşulları ve Proje Başvuru Sistemi için:

TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB)
Destek Programları İzleme ve Koordinasyon Müdürlüğü
ardeb-pbs@tubitak.gov.tr
ardeb.e-imza@tubitak.gov.tr

Çağrının Genel Çerçevesi, Amacı ve Kapsamına İlişkin Sorular için:

TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB)
Sağlık Bilimleri Araştırma Destek Grubu
sbag.personel@tubitak.gov.tr